

Ker sem prepričan, da prvotni pomen korenike šar poznamlja „circumagere, vertere, rotare, gyrare, salire, vrteti se, okolobračati, vijati se“, zato mislim, da se tudi starobolgarsko šareti, varium esse, srbsko šara, das Bunte, slovensko šara, verschiedenes Zeug, ima iz te korenike izvajati, analogično latinskemu varius, bunt, iz korenike: var, unter einander drehen, krümmen, in starobolgarsko šara, color, označuje izvirno z barvo pisane vijuge.

Prvotni pomen korenike šar se je še ohranil v slovenski besedi šara, spectrum, Gespenst, v česki pre-šer-a, strašilo, Gespenst, in sicer po istem nazoru, kakor slovenski po-šast, Gespenst, iz korenike šard, hoditi, torej bitje, ki pohaja, herumgeht. Šara, Gespenst je toraj bitje, ki šari, herumschiesst, herum-springt, in ker šara dela strah, nahajamo v gorenje-luž. srbščini šer-ić, strašiti.

Šaren, šeren, prešeren torej izvirno pomenja springend, hüpfend, herumschiessend, sich herumdrehend, in v metaforičnem pomenu: „leichtfertig, muthwillig, ausgelassen“.

Narodne stvari.

Stefan Modrinjak in pa Središče, rojstni kraj njegov.

Prihodnjo nedeljo bodo bratje naši na slovenskem Štajarskem slovesno obhajali spomin na L. Modrinjaka.

Umestno utegne biti, da pri tej priliki zapišemo v naš list, kako se je Stanko Vraz v slavni svojih pesmih „Gusle i Tambura“ med družimi svojimi sovrstniki spominjal neumrlega Modrinjaka, kakor reprezentanta ideje slovanstva na slovenskem Štajerji, ki je v svoji dobi bil prvi pesnik slovenske panonske veje, kakor sta bila na grani korotanski Vodnik in Jarnik. Rodil se je, kakor Vraz piše, v Dravskem Središču (Polstrau), učil gimnazijalne šole v Varaždini, a modroslovje in bogoslovje v Gradci. Ljudje, kateri so ga poznali, hvalijo ga kakor človeka učenega in poštenega. Župljani njegovi spominjajo se ga še dandanes kakor svojega dobrotnika. Proti koncu svojih let ni bil zaradi stvari, katero je Modrinjak vse življenje iskreno zastopal, priljubljen svojim načelnikom, katerim njega svobodni um ni bil po godu. Umrl je po jeseni leta 1827. pri sv. Miklavžu (v Ljutomerskih goricah) kakor ondotni župnik. Ko se začuje glas v mesto (Ormož?), da je Modrinjak umrl, poslali so odmah človeka pisarja (kakor veli zakon), da popiše vse stvari, zapuščene po njem. Ko ta človek (zval se je M-rič) pride tudi do pisarnice njegove tu vse, kar slovenskega zapazi, raztrga in vrže na dvorišče med smeti. In tako je bila večina Modrinjakovih del uničena. Ako bi bil pisar ta po naključju kake druge narodnosti, gotovo bi se bilo blagó to uničenja otelo, kajti težko bi bil tako besno postopal, kakor je postopal oni M-rič. Na veliko srečo je bil pred tem barbarskim gospodarstvom po omari otel njegov stričnik Lovro Modrinjak knjižico pesmi svojega strica. In to je vse, kar je ostalo od Modrinjakove vile. Jaz sem te stvari prepisal za se, in mislim, da je to samo čisto zlato, pravi kinč poezije slavjanske. Iz njih veje pravi čisti duh slavjanski z domorodnimi glasi, misli so vzvišene, izložene s sijajnimi obrazi zdrave fantazije. Najboljše njegove pesmi, kar jih imam, morejo se zvati: „Golob“, „Lev bolan“, „Boginji modrici“ in „Amico Zvetkoni“. — Ako koga kdaj želja obide, znati, kakošne postave in kakošnega lica je bil Modrinjak, tedaj more njegovo dobro zadeto sliko videti v Sre-

dišči pri njegovem stričniku, Lovro Modrinjaku. — Tako Stanko Vraz.

Naj tem črticam dodamo še nekoliko zgodovinskih vrstic o Središču, rojstnem kraju Modrinjakovem.

Središče (Polstrau) je po neki pripovedki baje dobilo svoje ime od grada, ki je stal na griču (gomili), ležečem na južni strani od trga. Tu je baje stala tudi cerkev sv. Jerneja. To pripovedko potrjuje kamenje in podzemeljsko zidovje, katero se je na mestu tega starega grada dobivalo. Tudi se prostor, na katerem je stara cerkev stala, še dandanes „cerkvišče“ imenuje, in je uže veliko let župniška njiva. Kdaj so to cerkev zaradi nevarnosti pred deročo Dravo podrli in iz stare podrtine sezidali sedanjo cerkev sv. Duha, to se ne vé; toda stara gotična stavba in gotično lepoticje te cerkve kaže, da je tudi ona jako stara.

Kdaj je bila tu fara ustanovljena, se ne dá določiti, gotovo pa še pred l. 1617. To se sodi iz pogodbenega pisma od l. 1674. med nemškim redom in solnograškim škofom, kajti v tem pismu se omenja tudi gledé središke fare, naj o nekaterih točkah ostane pogodba od leta 1617. A jako verjetno je, da ste bili fari v Središču in pri sv. Miklavžu uže leta 1495. ustanovljeni. Jakob Sekely je omenjeno leto ustanovil frančiškanski samostan za pomoč bližnjim slovenskim faram, tedaj za Središče in sv. Miklavž. Iz župniških zapisnikov se pa ne more o zgodovini ničesa izvedeti, kajti l. 1704. so bili Kruci župniški hram čisto oropali in leta 1778. je bilo pa leseno župnikovo stanovanje do tal pogorelo, torej so bila tudi vsa stara pisma uričena. — Med župniki je trpel Jernej Wenger napad silnih Krucev, katerim so se bili pridružili tudi Središčanci, menda v to prisiljeni. Vzeli so mu bili 300 korcev žita, 7 štartin vina in mnogo gospodarskega orodja. On sam je bil ubežal in si tako komaj življenje rešil. Njegov naslednik Kašpar Adlešič je bil leta 1713. sezidal še zdaj obstoječi veliki oltar.

Cerkev žalostne matere božje v trgu je stala uže leta 1723.; kdaj se je pa sezidala, o tem se ne najde nič zapisanega.

Kakor nekatera še starejša pisma pripovedujejo, je bila l. 1709. v teh krajih jako slaba letina, l. 1714. pa velika lakota.

Znamenito je to, da v bližnji vasi, v Šalovcih še sedaj kažejo mesto, kjer je bila copernica, imenovana „Deutscherin“, sežgana. J. L.

Slovensko slovstvo.

* Slovensko berilo za 8. gimnazijski razred. Izdal dr. Fr. Miklošič. Druga nekoliko predelana izdaja, vredil J. Navratil. Na Dunaju. Založil Karol Graeser 1881. (Cena 72 kr.)

Tako se glasi naslov novi izdaji „Slov. berila“ za 8. gimnazijski razred, katero je po dogovoru z dr. Miklošičem vredil gosp. J. Navratil in jo je odobrilo c. k. naučno ministerstvo. V očigled dveh takih možakov prepuščamo nadrobneje kritiko dotičnim učiteljem slovensčine na naših gimnazijah, v prvi vrsti poklicanim sodnikom, in povzamemo iz „predgovora“ k tej novi berilovi izdaji sledeče vrstice, katere je napisal velecenjeni naš pisatelj gosp. Navratil: „Da bi se nahajalo v tej izdaji več berila na izbor, ter knjiga bolj ugajala gg. učiteljem in učencem, okrajšal sem ali pa izpustil nekoliko starših in novejših prevodov, pa tudi izvirnih spisov (če je bilo čijih mimo drugih preveč), ter vse to nadomestil z drugimi izvirnimi spiski, ne hoté množiti prevodov. Če se ni moglo ugoditi vsem željam, po-